

Aan de slag!

Datum: 28-1-2016

Locatie: Zaalverhuur7, Utrecht

Geschreven door *Dennis van Leeuwen, senior-groepsleider Parlan en deeltijdstudent Fiscaal Recht aan Nyenrode*

Splitsing van de hulpverlening op het 18e levensjaar leidt tot een verhoogd risico op uitval en zwervproblematiek. Onderzoekers noemen de wisseling in hulpverleners en het ontbreken aan afspraken en samenwerking tussen jeugdzorg en de maatschappelijke opvang als belangrijkste knelpunten.

Tijdens de introductie van het gezelschap bleek al dat er steeds meer gemeenten interesse hebben in congressen met een maatschappelijke impact. De doelgroep van dit congres betreft jongeren in zware situaties die niet of nauwelijks meer in beeld zijn. Jongeren die van de een op de andere dag in een andere leefwereld terecht zijn gekomen, de volwassenenwereld met alle bijkomende plichten en wetgeving.

Een retorische vraag betreft dwangmaatregelen werd dan ook beantwoord. In Nederland kan niemand gedwongen opgenomen worden, tenzij er sprake is van maatschappelijke teloorgang, verwaarlozing en wanneer er gevaar dreigt. Al drijft hierna dan ook dat men alleen vrijwillig geholpen kan worden. De kloof tussen gedwongen hulpverlening en vrijwillig blijkt een complexe eenheid.

Een tweede conclusie is dat jongeren, die de hulp niet aanvaarden, een zeer kleine groep is en pas aan het licht komt wanneer het uit de hand is gelopen. Kortom, men is er te laat bij.

Juridische context

De juridische mogelijkheden binnen de Jeugdwet, Adolescentenstrafrecht en de Wmo zijn volgens Lydia Janssen voldoende toereikend om deze jongeren te voorzien. Het punt ligt echter volgens Janssen bij de organisatorische methodieken. De betrokken instanties zullen elkaar moeten opzoeken en listen moeten verzinnen hoe om te gaan met de huidige wetgeving. Men laat zich nu teveel kaderen door bestaande wetten. Er is meer mogelijk en hiervoor is creativiteit nodig, aldus Janssen.

Waar hebben jongeren behoefte aan

De wensen en behoeften van de jongeren worden direct beantwoord met een tweetal vragen – wat hebben ze nodig en hóe kunnen de instellingen deze jongeren het beste begeleiden naar zelfstandigheid? De twee ervaringsdeskundigen die aanwezig waren op het congres hebben duidelijk aangegeven dat ‘het systeem’ waar zij mee te maken krijgen erg ingewikkeld is. Helemaal als je in een jeugdzorginstelling hebt gezeten waar alles voor je werd gedaan. Hier hebben deze ervaringsdeskundigen iets op gevonden: de app ‘Kwikstart’. Deze app laat zien of je er klaar voor bent om uiteindelijk je zaken zelfstandig te kunnen regelen. Het publiek reageerde enthousiast. Een aantal instellingen gebruiken deze app al ter voorbereiding op de zelfstandigheid van hun cliënten, en met succes!

Deze jongeren hadden vooral behoefte om te praten met een maatje die ook hetzelfde heeft meegemaakt, een dialoog over praktische zelfstandigheid. Deze acceptatie en hulp zijn momenteel niet voldoende voorhanden, echter wel broodnodig om een juiste aansluiting te vinden met deze cliënten die vrijwillig op het juiste pad de juiste tools nodig hebben ter voorbereiding.

Overdracht van jeugdzorg naar volwassenenzorg

Hulp in het vrijwillig kader is mogelijk, dit bleek toen Fatima Ramli, teamleider van Participatie en Zorg van gemeente Huizen en jeugdverzorgingsregio Gooi- & Vechtstreek, haar beleid voordroeg: ‘van willen naar doen’.

In deze gemeente heeft de teamleider ingezet op de mogelijkheden van 1 plan en 1 klant. De Jeugdwet, Wmo en Participatiewet zijn naast elkaar gezet, de schotten zijn als het ware weggehaald. Als een jongere de leeftijd van 17 jaar bereikt, kijkt men of de jongere geruisloos kan worden overgezet, dus niet de knippen op de leeftijd van 18, maar nog even doorzetten. Ramli geeft aan dat men niet moet kijken naar de korte termijn maar de langere termijn voor ogen moet hebben. Uiteindelijk kost de omweg het minst.

Een andere oplossing is om de inkoopvoorwaarden van zorgaanbieders te veranderen. Er zal niet op de problematiek maar op de zelfstandigheid getoetst moeten worden. Als laatste oplossing zullen de jeugdhulpaanbieders ook in het kader van Wmo hulp moeten kunnen verlenen.

Een vijftal knelpunten in de praktijk:

- Tekort aan passend hulpaanbod
- aparte circuits (jeugdzorg en volwassenenzorg)
- expertise sluit niet aan bij de verwachtingen
- begeleiding is te vrijblijvend
- onduidelijk wie wat doet per gemeente

Financiële schotten bij zorginkoop

De aangeboden zorg, bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar, sluit niet altijd aan op de zorgbehoefte van deze jongeren. Een mogelijkheid is door te kijken naar hoe het in de zorg en begeleiding ging (Jeugdwet) en hoe het nu gaat (Wmo of Participatiewet). Deze jongeren die veelal uit de zorg komen met LVB-problematiek en/of een psychiatrische problematiek hebben vaak een beperkt sociaal steun netwerk, terwijl dit een cruciale factor is naar zelfstandigheid.

Een knelpunt is dat de doelgroep vaak moeilijk is terug te vinden in de gegevensoverdrachten en bij zorgaanbieders. Wie hebben er nu daadwerkelijk hulp nodig om niet in verval te raken? Dit komt doordat jongeren onder de achttien vaak op PGB zitten en er is onduidelijk geïndiceerd voor 01-01-2015. Een oplossingsrichting is dat zorgaanbieder met gemeenten in gesprek gaan met de *‘toegang Wmo’* en *‘toegang zorg’* voor passende bekostiging.

De informatiepositie van de betreffende gemeenten zullen duidelijk moeten krijgen waar de zorgbehoefte in hun gebied zit, ofwel waarin moet geïnvesteerd worden? Statline van het Centraal Bureau voor de Statistiek is een goed en bruikbaar middel om hier meer zicht op te krijgen. Er is weinig verlengde jeugdzorg terwijl dit volgens de zorgaanbieders wel nodig is.

Een oplossingsrichting voor zorgaanbieders is: doelrealisatie en cliënttevredenheid. Als dit zichtbaar is, zal een gemeente beter in staat zijn om met harde cijfers te kunnen benchmarkten wat nu werkt en waar men op kan investeren. Daarnaast zal een zorgaanbieder meer synergie moeten behalen bij gemeenten en zorgkantoren. Een middel is dat zorgaanbieders casuïstiek aan zal bieden bij gemeenten en zorgkantoren om vervolgens passende inkoop op elkaar af te stemmen.